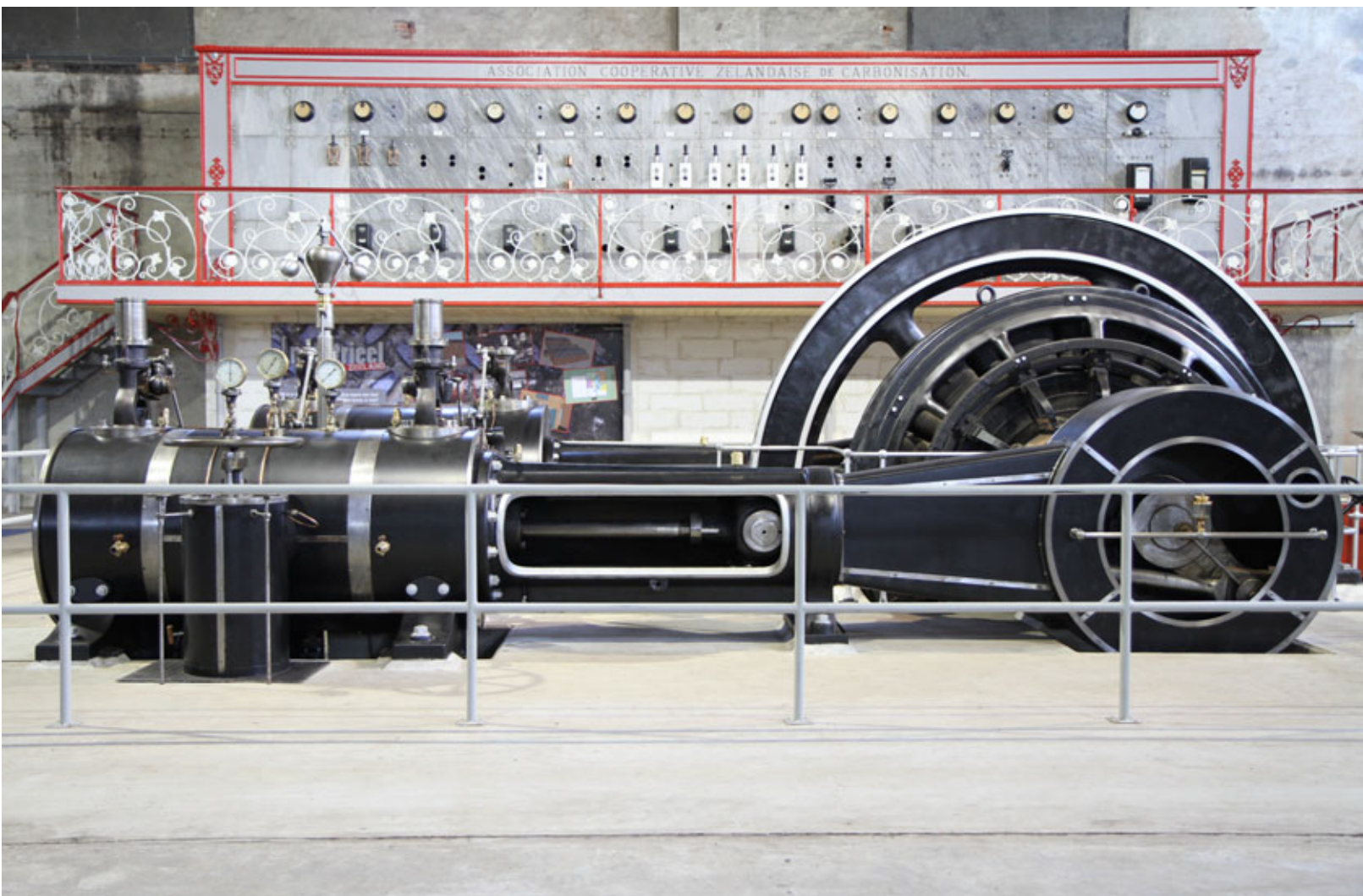

Van Industrieel Museum naar Industrieel Museum Zeeland

Auteur: Paula Vinke

Op dit moment wordt er bij onze noorderburen hard gewerkt aan de ontwikkeling van het Industrieel Museum Zeeland. Voorlopig is het streven dat het museum in de zomer van 2013 geopend kan worden. Je zal er een stoommachine uit de MIAT-collectie kunnen bekijken. Het nieuwe industriële museum wordt gerealiseerd in de oude suikerloods in Sas van Gent. Een unieke locatie want hier was ooit de eerste coöperatieve suikerfabriek van Nederland gevestigd. Dit artikel geeft je al een voorproefje van wat je mag verwachten in het nieuwe museum.

Het huidige museum

Momenteel heeft Sas van Gent een Industrieel Museum, beheerd door de heemkundige kring Sas van Gent. Het huidige museum wordt gerund door vrijwilligers en geeft een beeld van de industriële ontwikkelingen vanaf 1900 tot nu. Blikvanger is de door stoom aangedreven luchtcompressor van de oude CSM (Centrale Suiker Maatschappij) suikerfabriek. Daarnaast zijn er machines, oude foto's en hulpwerktuigen te bezichtigen van voormalige en nog bestaande bedrijven. Je kan er het volledige suikerproces volgen.

Een prachtig glas-in-loodraam van de voormalige directiewoning van Rosier is het laatste pronkstuk dat in de collectie werd opgenomen. De firma Vernaeve zorgde voor een mooie omlijsting rond het stuk. Dit is een voorbeeld van de samenwerking van het museum met de bedrijven uit de kanaalzone Gent-Terneuzen. De collectie van het huidige museum is volledig gebaseerd op het verleden.

De industrialisatie in Zeeland

Sas van Gent bleek al gauw de ideale locatie voor het nieuwe Industrieel Museum Zeeland. De stad Sas van Gent was immers hét bolwerk van de industrialisatie van Zeeland. In de periode 1870-1910 kwam hier een aantal grote bedrijven tot stand: NV Zeeuwse Beetwortel-suikerfabriek Sas van Gent (1872), Walzenmolen (de nieuwe meelfabriek van Verschaffel en Mechelynck) (1893) en de Eerste Nederlandse Coöperatieve Beetwortelfabriek (1899).

Voor de vestiging van het nieuwe Industrieel Museum Zeeland vond men een unieke locatie: de oude suikerloods, waarin ooit de eerste coöperatieve suikerfabriek van Nederland gevestigd was. Het bedrijf ontstond door fusie van aanvankelijk drie en uiteindelijk zeven coöperatieve suikerfabrieken. De oudste van deze suikerfabrieken stond in Sas van Gent en werd in 1899 opgericht door bietentelers die ontevreden waren met prijsafspraken die door de particuliere suikerfabrikanten waren gemaakt over de bietprijs. In 1916 bestonden reeds zeven coöperatieve suikerfabrieken, naast een groot aantal particuliere.

Deze fuseerden in 1919 tot de Centrale Suiker Maatschappij (CSM). In 1990 sloot de fabriek zijn deuren in Sas Van Gent.

De start van een nieuw museum

De realisatie van het Industrieel Museum Zeeland begon met het installeren van één van de pronkstukken van de collectie: een stoomgenerator afkomstig van de oude cokesfabriek, tegenwoordig Heros genaamd, in Sluiskil.

De basis van stoomkracht is water. Water heeft het vermogen om energie in hittevorm op te slaan, dit is de basis van stoomkracht. Tijdens het verwarmen van water gaat het over in waterdamp. Bij deze overgang wordt het volume maar liefst 1700 keer zo groot. In een stoommachine wordt de stoom onder druk gehouden in een ketel, waardoor het volume is samengedrukt. Zodra de stoom uit de ketel ontsnapt, neemt het volume toe en komt er een flinke kracht vrij. Deze kracht van het uitzetten van de stoom kan een zuiger- of turbinemotor aandrijven. In een zuigermotor duwt de uitzettende stoom de zuiger in de cilinder

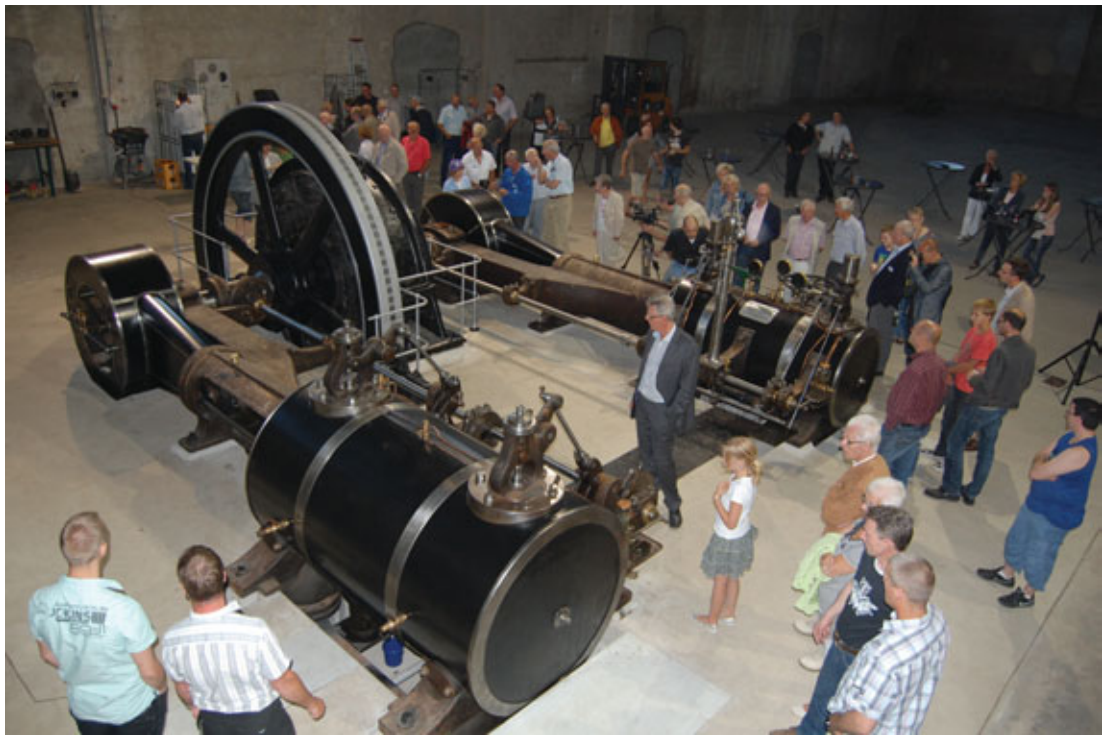
Links: Stoomgenerator van de cokesfabriek op de nieuwe locatie (C^o van Meurs, eigendom Stichting Industrieel Museum Zeeland)
Boven: Stoomgedreven luchtcompressor (C^o Gemeente Terneuzen)

Rechts: Proefdraaien van de stoomgenerator in het toekomstige Industrieel Museum Zeeland

(*© Stichting Industrieel Museum Zeeland*)

Onder: Buitenkant van de suikerloods, waarin het nieuwe Industrieel Museum Zeeland gevestigd zal zijn

(*© Recht door zee, Stichting Industrieel Museum Zeeland*)

naar beneden. In een turbinemotor drijft de uitzetende stoom de ronddraaiende turbinebladen aan. De stoomturbine drijft op zijn beurt weer een generator aan die elektriciteit opwekt.

Een groep enthousiaste vrijwilligers zette zich in om deze enorme stoomgedreven generator te demonteren en op locatie terug in werking te brengen. Verschillende vrijwilligers kunnen terugrijpen naar hun ervaringen met soortgelijke stoomgenerators in hun voormalige beroepsleven. Door hun vakmanschap en kennis werd deze enorme klus met succes geklaard.

Intussen wordt er dagelijks gewerkt aan de werving, opbouw en restauratie van collectiestukken. Zo werd bijvoorbeeld het magazijn van Heros in Sluiskil recent gesloopt. De vrijwilligers recupereerden in samenwerking met Heros een groot deel van het materiaal. Ook bij chemiebedrijf Dow wordt binnenkort een fabriek gesloopt. Trappen, relingen en ander bruikbaar materiaal komt dan ter beschikking.

Verleden, heden en toekomst

Het concept van het nieuwe museum is gebaseerd op drie pijlers: verleden, heden en toekomst. Een werkgroep buigt zich over de inrichting en exploitatie van het museum. De werkgroep werkt nauw samen met de gemeente Terneuzen en verschillende bedrijven in de provincie Zeeland.

De drie pijlers zijn verder onderverdeeld in verschillende thema's waaronder energie en industrie. Andere thema's zoals glas, landbouw, arbeid, veiligheid, voeding, kennis en innovatie zullen ook aan bod komen. Het museum zal geenszins enkel een verzameling van oude machines zijn. Het zal integendeel veel

meer bieden om zo een brede interesse voor alle industriële aspecten te wekken. Technische processen zullen tentoongesteld worden, zowel in de presentatie als in de aankleding en inrichting van het gebouw. Via verschillende thema's en wisseltonstellingen worden bezoekers geleid door het verleden, het heden en de toekomst wat betreft de industriële ontwikkeling.

Doelgroepen

De doelgroepen die het museum wil bereiken zijn onder te verdelen in drie segmenten, nl. toeristisch-recreatief, educatief en het bedrijfsleven. Onder de toeristen verstaat men gezinnen met kinderen, geïnteresseerden vanuit het eigen beroepsverleden, geïnteresseerden in techniek en industriële geschiedenis. Zowel vakantiegangers als Zeeuwen en Vlamingen die een daguitstap maken vallen onder deze categorie. Educatief richt het museum zich op scholen. Vooral educatieve schoolreizen zullen hieraan voldoen. Het museum zal o.a. arrangementen aanbieden aan onderwijsinstellingen, waarin een bezoek aan het museum wordt gecombineerd met een bezoek aan een of meerdere bedrijven in de Kanaalzone. In het museum wordt ook een laboratorium of werkplaats ingericht, waar leerlingen praktisch onderwijs kunnen krijgen en experimenten kunnen doen. Naar het bedrijfsleven toe wil men inspelen op (internationale) bijeenkomsten met zakelijk doel (corporate meetings, productintroducties, trainingen en dergelijke) die het bedrijfsleven en de overheid organiseren. Het museum moet een Zeeuwse en/of Vlaamse onderneming die zakenpartners uit binnen- of buitenland ontvangt, een representatieve ontvangst of excursie kunnen aanbieden. Er zal ook een mogelijkheid zijn om vergaderingen en congressen te houden in het museum.

De opbouw van het nieuwe museum

Het museum zal bestaan uit een niet-museale ruimte, aansluitend met de entree. Hierin bevinden zich een centrale hal met winkel, garderobe en koffiehoeke, vergaderruimte, laboratorium/educatie/workshopruimte, filmzaal en publiekstoiletten. Dit gedeelte wordt zo opgesteld dat het kan afgesloten worden van het museale gedeelte zodat deze ruimte ook gebruikt kan worden buiten de openingsuren. Het is dan mogelijk om de vergaderzaal of de workshopruimte te huren.

In het andere gedeelte van de hal zal de museale tentoonstelling ingericht worden met vaste opstelling. Hier bevindt zich de stoomgenerator en komt ook de collectie van het huidige museum, evenals de collectiestukken die geschonken zijn door diverse bedrijven. De indeling zal bestaan uit een centrale as, waar de verhaallijn te vinden is. Hier zal je grotendeels de geschiedenis van de industrie terugvinden zoals die er was en is in Zeeland.

Vanuit de centrale as kan men dan naar de verschillende velden gaan. Deze velden werken de verschillende thema's verder uit. Verder is er nog een ruimte die voorzien is voor wisselexpositie, depot en werkplaats. Bedrijven en privépersonen met een unieke collectie kunnen gebruikmaken van de ruimte voor wisselexposities. In de museumshop zullen diverse specifieke producten uit Zeeland te koop zijn.

Het nieuwe museum onderhoudt nauwe contacten met andere musea, met als doel samen te werken en elkaar niet te beconcurreren door dezelfde thema's uit te werken. Zo leent het museum collectiestukken van o.m. het Zeeuws Maritiem MuZEEum en het MIAT.

Alle stukken worden geregistreerd via het registratieprogramma Adlib. Zo krijgen andere musea inzicht in de bestaande collectie. Het Industrieel Museum Zeeland onderscheidt zich binnen de Nederlandse industriële musea vooral ten aanzien van de brede verhaallijn: het wil het verhaal van heel Zeeland vertellen, van de diverse dominante industriële sectoren, de industriearbeiders en de Zeeuwse bevolking. Dat alles binnen het kader van de algemene ontwikkeling op het gebied van techniek en industrie. De meeste musea in Nederland beperken zich tot één sector (textiel is dominant) of stad. Het Industrieel Museum Zeeland vertelt als eerste de industriële ontwikkeling van een hele regio/provincie en laat zien welke factoren daarbij een rol hebben gespeeld.

Medio 2013 hoopt het Industrieel Museum Zeeland haar deuren te kunnen openen. Meer info vind je op www.industrieelmuseumzeeland.nl.

Dit artikel werd geschreven door [Paula Vinke](#) aan de hand van het Museumplan door Jeanine Dekker en het Masterplan Inrichting door Jan Vinke. Paula Vinke werd geboren te Sluiskil op 9 april 1962. Ze was één van de eerste vrouwelijke operators in Nederland, en is momenteel werkzaam als laborante in een chemisch bedrijf. Paula Vinke is bestuurslid van het Industrieel Museum Zeeland.

